

عنوان سند: تجویز داروهای مخدر

کد سند: NO-WI-269

تعریف داروهای مخدر (Opioids)

داروهای مخدر گروهی از داروهای مسکن قوی هستند که بر گیرنده‌های اپیوئیدی در سیستم عصبی مرکزی اثر می‌گذارند و برای کنترل درد متوسط تا شدید استفاده می‌شوند.

نمونه‌ها:

- مورفین (Morphine)
- فنتانیل (Fentanyl)
- پتیدین (Meperidine)
- ترامادول (Tramadol)
- اکسی‌کدون (Oxycodone)

اهمیت ایمنی در داروهای مخدر

داروهای اپیوئیدی در گروه High-Alert Medications (داروهای پرخطر) قرار دارند زیرا:

- خطر بالای سرکوب تنفسی دارند
- احتمال وابستگی و سوءمصرف وجود دارد

- خطا در دوز می تواند مرگ بار باشد
- نیاز به پایش دقیق بالینی دارند

اصول کلی تجویز ایمن مخدرها

۱. شناسایی دقیق بیمار:

- استفاده از ۲ شناسه معتبر
- بررسی دستبند شناسایی

۲. بررسی نسخه پزشک:

- نام دارو
- دوز دقیق
- مسیر مصرف
- فاصله زمانی
- اندیکاسیون درد

۳. ارزیابی قبل از تجویز :

قبل از هر دوز باید این موارد بررسی شود:

- شدت درد (Pain Scale)
- سطح هوشیاری (GCS یا RASS)
- تعداد تنفس (Respiratory Rate)

- فشار خون و SpO_2

نکته مهم: 

در صورت RR پایین یا خواب آلودگی غیرطبیعی ← دارو نباید داده شود

۴. اصل "Start Low, Go Slow":

- شروع با کمترین دوز مؤثر
- افزایش تدریجی در صورت نیاز
- پرهیز از تجویز سریع دوزهای بالا

۵. مسیر صحیح تجویز:

- خوراکی در صورت امکان
- وریدی (IV) فقط در شرایط کنترل شده
- عضلانی (IM) با احتیاط (جذب غیرقابل پیش‌بینی)

۶. پایش بعد از تجویز:

- Respiratory Rate (مهم‌ترین شاخص)
- سطح هوشیاری
- فشار خون
- سطح درد
- اشباع اکسیژن

📌 پایش باید در ۱۵-۳۰ دقیقه اولیه به صورت مداوم انجام شود و دوره‌ای ادامه یابد

۷. آماده بودن آنتاگونیست :

- نالوکسان (Naloxone) در تمام بخش‌ها برای درمان اوردوز اپیوئید باید در دسترس باشد.

۸. جلوگیری از خطاهای دارویی:

- Double-check (چک کردن توسط دو پرستار مطابق با دستورالعمل داروهای پرخطر)
- برچسب‌گذاری صحیح آمپول‌ها
- عدم آماده‌سازی چند دارو هم‌زمان
- جلوگیری از حواس‌پرتی هنگام آماده‌سازی

علائم هشدار اوردوز اپیوئید

- ✗ تنفس آهسته یا سطحی (کمتر از ۸-۱۰ تنفس در دقیقه)
- ✗ خواب‌آلودگی شدید یا عدم پاسخ
- ✗ مردمک‌های بسیار تنگ (Pinpoint pupils)
- ✗ افت فشار خون
- ✗ کبودی لب‌ها (سیانوز)

نقش پرستار بر اساس WHO و ANA :

- پرستار مسئول اصلی پایش ایمنی اپیوئیدهاست
- باید قبل و بعد از تجویز ارزیابی کامل انجام دهد
- در صورت خطر و عوارض، دارو را متوقف کند
- آموزش به بیمار در مورد خطرات وابستگی و خواب‌آلودگی ارائه دهد

منابع

- World Health Organization (WHO) Pain Management Guidelines (2022–2024)
- Joint Commission International (JCI) High-Alert Medication Standards
- Institute for Safe Medication Practices (ISMP)
- American Nurses Association (ANA) Nursing Standards
- CDC Opioid Prescribing Guidelines
- Potter & Perry. Fundamentals of Nursing
- Goodman & Gilman's Pharmacology